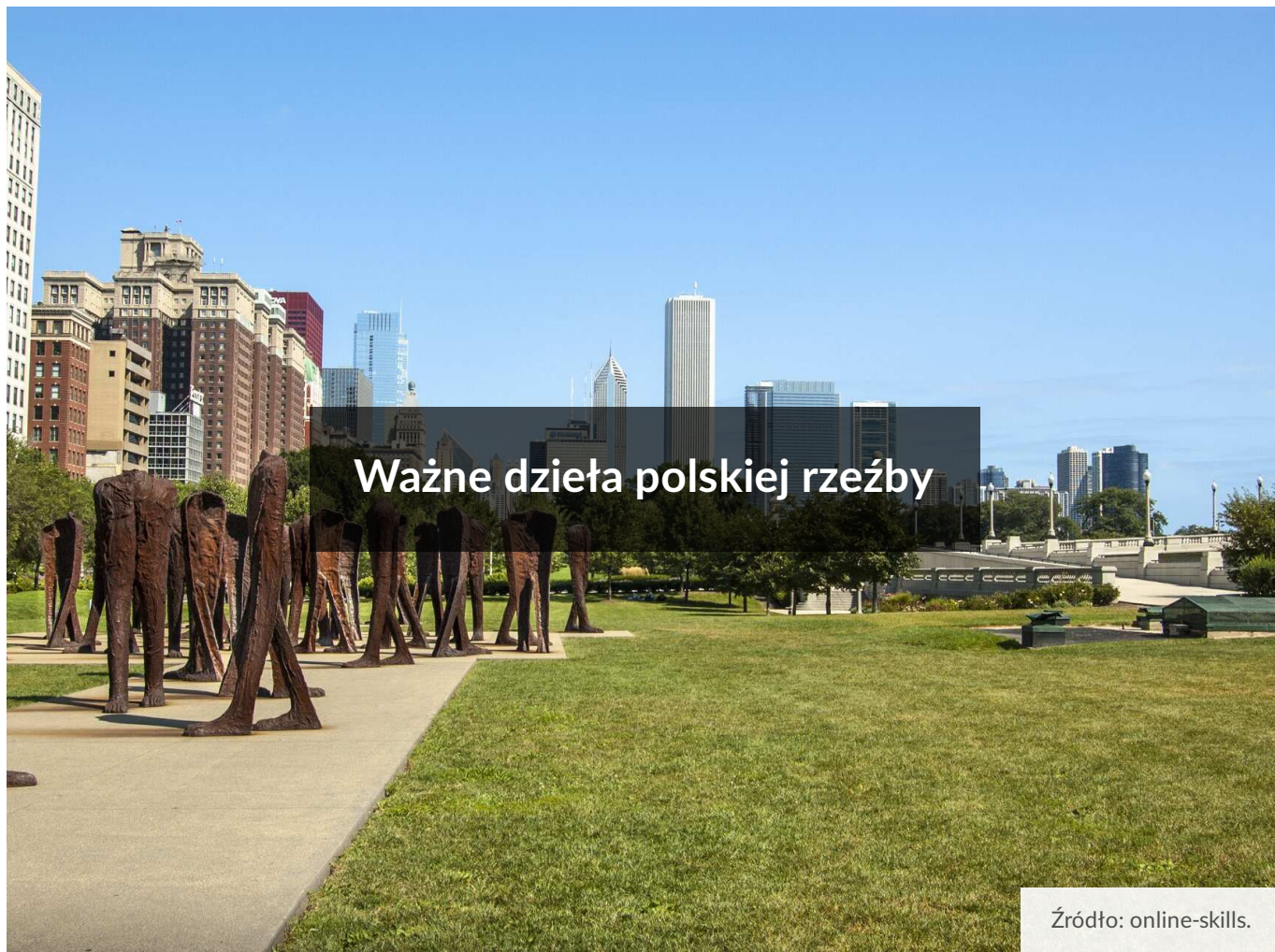

Ważne dzieła polskiej rzeźby

- [Ważne dzieła polskiej rzeźby](#)

Ważne dzieła polskiej rzeźby

Źródło: online-skills.

Ważne daty

1929 – Katarzyna Kobro rozwija koncepcję rzeźby konstruktywistycznej

1946-1955 – budowa pomnika Czynu Powstańczego na górze św. Anny, wg projektu Xawerego Dunikowskiego

II połowa XX wieku – działalność artystyczna Tadeusza Kantora, Władysława Hasiora i Magdaleny Abakanowicz.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online skills, cc0.

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła. Uczeń:

1) wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

4) wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców.

Nauczysz się

rozpoznawać wybrane, szczególnie ważne dla dorobku naszej kultury sylwetki twórców polskiej rzeźby i innych artystycznych działań w przestrzeni;

używać wyrażenia „działania przestrzenne” i rozumieć, jaką funkcję pełniły/pełnią one w nowoczesnej sztuce;

definiować tło historyczne i kulturowe XX wieku;

wskazywać funkcje zjawisk awangardowych;

określać uczucia, które towarzyszą Ci przy odbiorze dzieła rzeźbiarskiego – ekspresja dzieła.

Współczesna polska rzeźba

Poszczególne dziedziny sztuki podlegają pewnego rodzaju podziałom. Technika rzeźby pozwala artyście uzyskać obiekt trójwymiarowy, który możemy oglądać z każdej strony, podobnie jak w architekturze. Podstawowym środkiem formy rzeźbiarskiej jest **bryła**.

Wiek XX zapoczątkował rozkwit innowacyjnych form w rzeźbie, zaczęto stosować niewykorzystywane dotychczas materiały: tworzywa sztuczne, szkło, stal czy tkaniny. Artyści chcieli odrzucić dotychczasowy język sztuki, unikano przedstawień realistycznych, dosłownych. Interesowano się abstrakcjonizmem, którego nazwa pochodzi od słowa abstrakcja, oznaczającego coś, co nie naśladuje natury, nie ilustruje rzeczywistości.

Uznawane za rewolucyjne zmiany w sztuce XX wieku, pojawiające się różnorodne tendencje i dążenia do stworzenia nowoczesnej sztuki, nazywamy awangardą.

Twierdzi się, że sztuka współczesna jest trudna w odbiorze. Warto zauważyć, że obecnie dzieła sztuki nie mają na celu naśladowanie natury lub prac artystów z przeszłości, a abstrakcja uważana jest za najwyższy stopień realizmu. Celowa, przemyślana praca artysty, opiera się na świadomym doborze form. Tak jak malarze i graficy, rzeźbiarze awangardowi inspirowali się geometrią, uproszczeniem kształtów. Współczesna rzeźba stawia sobie za cel wzbudzenie wrażeń estetycznych u odbiorcy, działając nie tylko treścią, ale także fakturą użytego materiału, kolorem, przenikającym światłem. Obecnie rzeźba to także różnego rodzaju działania przestrzenne, nie kończące się na stworzeniu trójwymiarowego obiektu, np. happening lub performance.

W drugiej połowie XX wieku na polskiej scenie artystycznej pojawiło się wiele znaczących postaci, mających istotny wpływ na całą sztukę europejską tego okresu. W Krakowie tworzył niezwykle ważny artysta, Tadeusz Kantor, który jako pierwszy w Polsce wprowadził do sztuki pojęcia [ambalaż](#) i [environment](#).

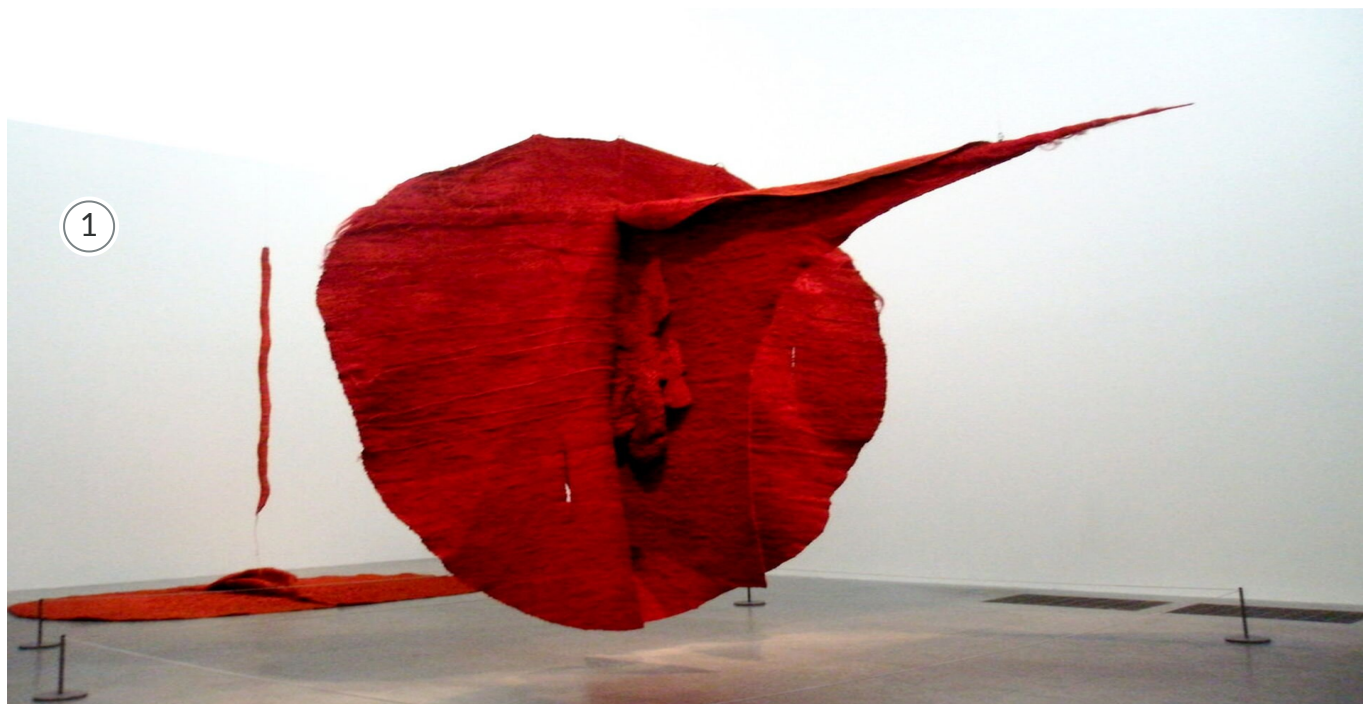

1

Wbrew tytułowi, tematem spektaklu Tadeusza Kantora *Umręła klasa*, w którym wykorzystał sporządzone na potrzeby spektaklu manekiny i szkolne ławki, nie jest śmierć, a problem ludzkiej egzystencji. Uczniowie w dziele artysty to wspomnienie dzieciństwa.

Ciekawą postacią ze świata rzeźby polskiej jest też Magdalena Abakanowicz. W II połowie XX wieku rosła też popularność tkaniny artystycznej. Już w średniowieczu

wykonywano ozdobne gobeliny, uwieczniające najważniejsze wydarzenia historyczne. W wyniku twórczości polskiej artystki tkaninę zaczęto traktować jako materiał rzeźbiarski a nie element dekoracji wnętrz. Specjalizowała się w tworzeniu wielkoformatowych, przestrzennych tkanin, zwanych od jej nazwiska – abakanami.

1

Magdalena Abakanowicz jako artystka zdobyła sławę i uznanie dzięki cyklom przestrzennych gobelinów.

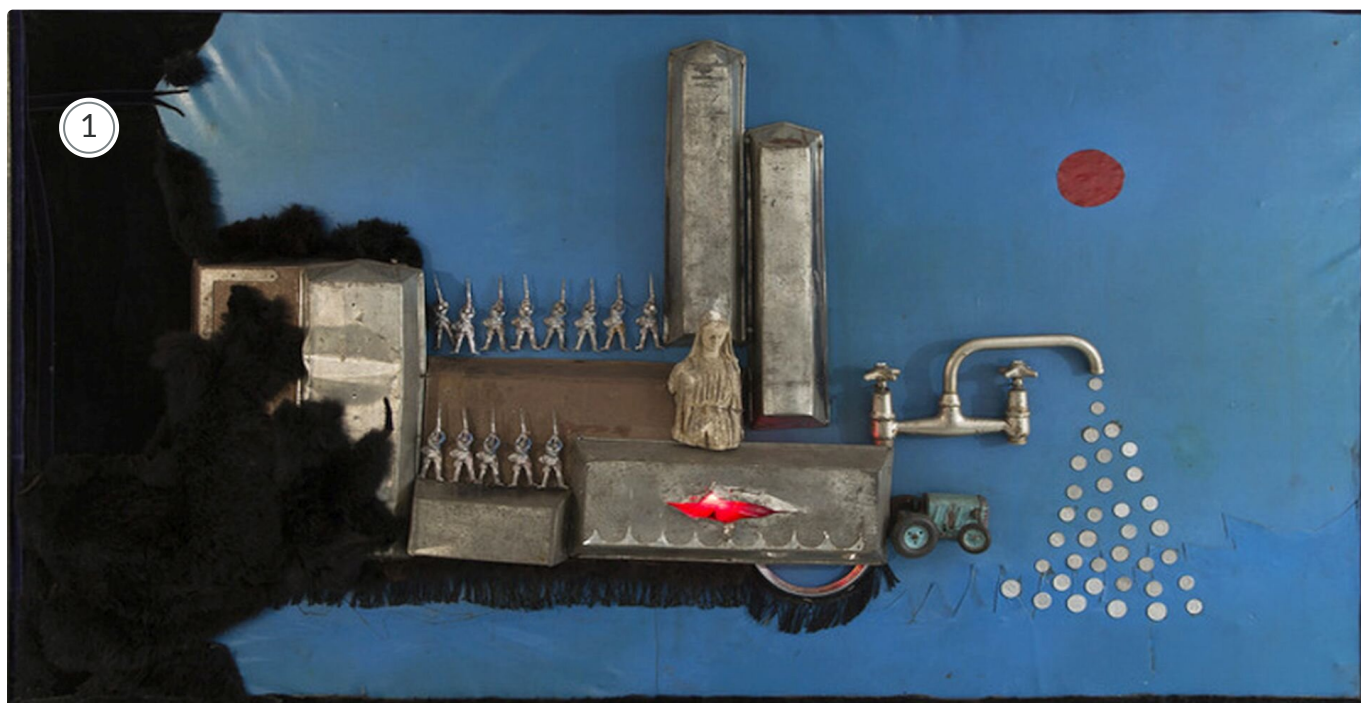
Magdalena Abakanowicz, „Abakan czerwony”, 1967, staticflickr.com, CC BY 3.0

W jej twórczości pojawiały się też inne rzeźby, np. *Nierozpoznani*. Ta instalacja składa się ze 112 przypominających ludzi. Figury te pozbawione są głów i sprawiają wrażenie błądzących w tłumie. Praca znajduje się na poznańskiej Cytadeli.

Magdalena Abakanowicz, „Nierozpoznani”, 2002, Poznań, wikipedia.org, CC BY-SA 3.0

Inną formą awangardowej rzeźby jest **asamblaż**. Metoda ta polega na gromadzeniu w formie trójwymiarowego kolażu pewnych przedmiotów. Władysław Hasior, dzięki swojej sztuce, zdobył ogromną popularność, jeszcze za życia. Tworzył przestrzenne kompozycje z przedmiotów gotowych (ang. ready-made), które nazywał *zużytymi rekwizytami codzienności*.

Władysław Hasior zdobył dzięki swojej sztuce ogromną popularność, jeszcze za życia. Łączył przedmioty, często wyciągane ze śmieci, w ogromnych, przestrzennych kompozycjach. Jego prace zaskakują i szokują, nie tylko formą, ale także tajemniczością i mrocznością atmosfery w nich panującej.

Władysław Hasior, „Asamblaż”, culture.pl, CC BY 3.0

Wśród polskich rzeźbiarzy okresu modernizmu na uwagę zasługuje Xawery Dunikowski, który poruszał tematykę portretu, aktu kobiecego i zasłynął z pomników. Nawiązywał do

osiągnąć kubizmu, który bazował na odrzuceniu reguł perspektywy i upraszczaniu form rzeźbiarskich, geometryzacji.

1

Dużych rozmiarów pomnik wykonany przez Dunikowskiego nawiązuje do prostoty bryły rzeźbiarskiej i architektonicznej, tak modnej w modernizmie. Pomnik tworzą cztery wysokie na 11 metrów moduły – sprawia monumentalne wrażenie.

Xawery Dunikowski, Pomnik Czynu powstańczego na Górze św. Anny, 1946-1955, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pomnik_Czynu_powstańczego_na_G%C3%B3rze_%C5%9Anny.jpg), CC BY-SA 4.0

Polska artystka, Katarzyna Kobro, żona malarza Władysława Strzemińskiego, również tworzyła rzeźby i obiekty w myśli awangardowej. Skupiła się na przestrzennych formach geometrycznych, o wyraźnych podziałach na pion i poziomy. Jej działalność można wpisać w nurt konstruktywizmu, który zakładał, że kompozycja dzieła powinna składać się z trzech podstawowych, geometrycznych form: koła, trójkąta i linii prostej.

1

Rzeźbę budują barwne pionowe i poziome ściany, a cała konstrukcja oparta jest na geometryzacji.

Katarzyna Kobro, „Kompozycja przestrzenna 4”, 1929, culture.pl, CC BY 3.0

Zadania

Ćwiczenie 1

W którym wieku w rzeźbie pojawiła się awangarda?

☐ W XX wieku

☐ W XIX wieku

☐ W XXI wieku

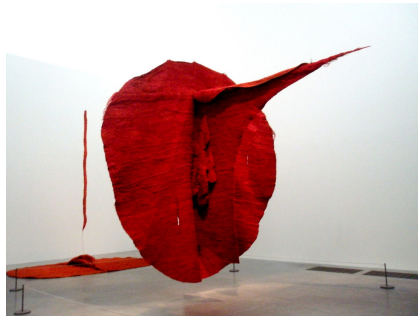
Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 2

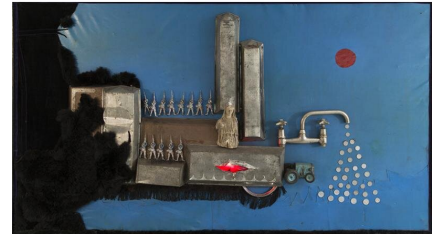
Dopasuj autora do ilustracji prezentującej jego pracę.

Magdalena Abakanowicz

Władysław Hasior

Katarzyna Kobro

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj znane nazwiska polskich artystów tworzących prace przestrzenne do technik, które najczęściej wykorzystywali.

Tadeusz Kantor

rzeźba konstruktywistyczna

Władysław Hasior

ambalaż

Katarzyna Kobro

asamblaż

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 4

Jak nazywa się podstawowy, geometryczny środek wyrazu formy rzeźbiarskiej?

☐ kubatura

☐ kwadrat

☐ bryła

Ćwiczenie 5

Przyjrzyj się fotografii rzeźby nowoczesnej. Jakie cechy są dla niej charakterystyczne?

- ☐ Zróżnicowanie faktur
- ☐ Statyczność, geometryzacja
- ☐ Asymetria, dynamika

Ćwiczenie 6

Jaki typ rzeźby przedstawia dzieło Magdaleny Abakanowicz, „Nierozpoznani”? Wybierz właściwą odpowiedź:

☐ rzeźba konstruktywistyczna

☐ popiersie

☐ rzeźba figuralna

Ćwiczenie 7

Zaznacz twórcę, który uprawiał asamblaż.

☐ Katarzyna Kobro

☐ Magdalena Abakanowicz

☐ Władysław Hasior

☐ Xawery Dunikowski

Polecenie 1

Odwiedź dowolne muzeum, które posiada zbiory rzeźby. Jeśli nie masz takiej możliwości, spróbuj znaleźć zdjęcia prac rzeźbiarskich w Internecie. Podejmij próbę wyrzeźbienia z gliny, modeliny, masy solnej (lub innych materiałów) obiektu, do którego inspiracją będą dowolne elementy z Twojego otoczenia. Zatytułuj swoją rzeźbę.

Słownik pojęć

Ambalaż

w sztuce współczesnej oznacza opakowywanie różnych obiektów, np. budowli lub fragmentów naturalnego krajobrazu, inaczej: emballage, empaquetage.

Asamblaż

technika artystyczna, polegająca na tworzeniu kompozycji powstałych ze złączenia w trójwymiarową całość różnych elementów. Forma kolażu.

Bryła

w rzeźbie i architekturze oznacza przestrzenną figurę geometryczną.

Environment

jest to rodzaj dzieła i działania artystycznego, w którym twórca wpływa na przestrzeń, aranżując ją tak, by oddziaływała wszechstronnie na widza i jego otoczenie.

Faktura

budowa, struktura powierzchni danego materiału.

artzonestudio.pl

Galeria dzieł sztuki

Ławki i manekiny, Tadeusz Kantor, "Umarła klasa", 1975

Źródło: online-skills.